

Legal Measures to Implement a Social Credit System: A Case Study of the People's Republic of China

Taenrat Kungern

Faculty of Law, Khon Kaen University, Thailand

E-mail: t_tan_k_kungern@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-5597-1563>

Received 31/01/2024

Revised 27/02/2024

Accepted 05/03/2024

Abstract

Background and Aims: The social credit score system has its roots in the Chinese government's idea of building a quality society, believing that encouraging citizens to have good behavior and follow rules will benefit society as a whole. The government wants to use the social credit score system as a tool to control the behavior of citizens and business operators. To bring about changes in the behavioral context of people, trade competition, and technology. Thus, this research is a study of the establishment of a social credit system in Thailand through a case study of the social credit system of the People's Republic of China. The objectives of the research are 1) To study the concept Theories and principles related to legal measures in the preparation of the social credit score system 2) To study and analyze the comparative advantages and disadvantages of using the social credit score system with legal measures in the preparation of the social credit score system 3) to study and find legal measures for creating a social credit score system. In the case of use in Thailand.

Methodology: The study method is used in the form of documentary research by collecting information from academic documents in Thai and foreign languages from reliable sources for use in research. After that, the obtained data to compiled and analyzed by using content analysis methods based on various questions that constitute a research hypothesis for both of two cases of social credit systems in China and Thailand.

Results: (1) The concept of the social credit system within the Chinese government is to build quality societies by encouraging people to behave well and comply with various regulations. This will be beneficial for society as a whole. The government wants to use the social credit system as a tool to control the behavior of citizens and economic operators, leading to changes

in the behavioral context of people, commerce, and technological competition. (2) The social credit system is very relevant and important in people's lives or business operations. The social credit system involves several concerns, such as transparency and fairness, privacy, and personal information violations. Especially the impact on society which can lead to a societal clash. (3) The implementation of a social credit system in Thailand can be classified into 2 cases, namely: Implementing the system only in those areas that determine good behavior. It aims to reward people with good social credit scores without resorting to sanctioning or enforcement mechanisms. This case therefore relies above all on consent and voluntary action and can implement the system covering many sectors. In the latter case, a clear policy must be created. Laws and regulations would need to be changed to establish a social credit system in Thailand.

Conclusion: The social credit system is an idea that seeks to enhance society by rewarding good behavior, but its implementation raises questions about invasions of privacy and social unrest. Adoption in Thailand has two challenges: a regulatory structure that requires considerable legal and policy reforms for broad integration, and a voluntary approach focused on rewarding good behavior.

Keywords: Credit Score; Credit Rating; Credit Reporting; Social Credit Score

มาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม: ศึกษากรณีสาธารณรัฐประชาชนจีน

แทนรัฐ คุณเงิน

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดของรัฐบาลจีนที่ต้องการสร้างสังคมที่มีคุณภาพ โดยเชื่อว่าการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดีและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยรัฐต้องการใช้ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมเป็นเครื่องมือของการควบคุมพฤติกรรมของพลเมืองและของผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในบริบททางพฤติกรรมของประชาชน การแข่งขันทางการค้าและเทคโนโลยี ดังนั้นการวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทย โดยใช้กรณีศึกษาระบบคะแนนเครดิตทางสังคมจากสาธารณรัฐประชาชนจีน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียในการใช้ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม กรณีการนำมาใช้ในประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้วิธีการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเอกสาร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมาประกอบกรวิจัย หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการเรียบเรียงและวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นสมมติฐานในการวิจัยทั้งกรณีการจัดทำคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทย และกรณีศึกษาของประเทศไทย

ผลการวิจัย: (1) ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดของรัฐบาลจีนที่ต้องการสร้างสังคมที่มีคุณภาพ โดยเชื่อว่าการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดีและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยรัฐต้องการใช้ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมเป็นเครื่องมือของการควบคุมพฤติกรรมของพลเมืองและของผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในบริบททางพฤติกรรมของประชาชน การแข่งขันทางการค้าและเทคโนโลยี (2) ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมมีความสัมพันธ์และมีความสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชนหรือการประกอบธุรกิจอย่างยิ่ง การจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมมีข้อกังวลหลายประการด้วยกัน กล่าวคือ ความโปร่งใสและความเป็นธรรม การละเมิดความเป็นส่วนตัวและผลกระทบต่อข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะผลกระทบต่อสังคมและอาจนำไปสู่สังคมที่แตกแยกกันได้ (3) การจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทยนั้นอาจจำแนกได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ การนำระบบฯ มาใช้เฉพาะในส่วนกำหนดพฤติกรรมที่ดี โดยมุ่งใช้การให้รางวัลกับบุคคลที่มีคะแนนเครดิตทางสังคมที่ดี โดยไม่นำกลไกการลงโทษหรือการ

บังคับมาใช้ กรณีนี้จึงอยู่บนพื้นฐานในเรื่องความยินยอมและความสมัครใจเป็นหลัก และการนำระบบฯ มาใช้อย่างครอบคลุมหลายภาคส่วน ซึ่งกรณีหลังจะต้องมีการจัดทำนโยบายที่ชัดเจน ควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงและจัดทำกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทย

คำสำคัญ: คะแนนเครดิต; การจัดอันดับเครดิต; รายงานเครดิต; คะแนนเครดิตทางสังคม

บทนำ

ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดของรัฐบาลจีนที่ต้องการสร้างสังคมที่มีคุณภาพ โดยเชื่อว่าการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดีและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยรัฐต้องการใช้ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมเป็นเครื่องมือของการควบคุมพฤติกรรมของพลเมืองและของผู้ประกอบการธุรกิจ (GPFI, 2018) เพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในบริบททางพฤติกรรมของประชาชน การแข่งขันทางการค้าและเทคโนโลยี ขณะเดียวกันเพื่อจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้อาทิเช่น การทุจริตและการฉ้อโกง ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจากการทำธุรกิจ ความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจระหว่างส่วนต่างๆ ของสังคมเป็นต้น (ธนาคารกรุงเทพ, 2565) การใช้คะแนนเครดิตเพื่อประเมินความเสี่ยงในการให้สินเชื่อมีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 แล้ว โดยสถาบันการเงินเริ่มใช้บันทึกการชำระหนี้ของลูกค้าเพื่อประเมินความเสี่ยงในการให้สินเชื่อแก่บุคคลและธุรกิจ (Ares Management Corporation, 2020) เมื่อเวลาผ่านไปบันทึกเหล่านี้ได้พัฒนาเป็นระบบคะแนนเครดิตสมัยใหม่ ที่มีการนำมาใช้หลากหลายยิ่งขึ้น อาทิ กรณีสินเชื่อรถยนต์ สมัครบริการบัตรเครดิต และการประกันภัย เป็นต้น คะแนนเครดิตทางสังคมคือระบบที่ประเมินบุคคลหรือองค์กรตามพฤติกรรมโดยกำหนดคะแนนที่สอดคล้องกันให้กับพฤติกรรมเหล่านั้น และนำคะแนนเหล่านั้นมาใช้ในทางสังคมเพื่อกำหนดการเข้าถึงบริการสาธารณะ โอกาส และทรัพยากรต่างๆ เช่น การกู้ยืมเงิน การจ้างงาน การเข้าถึงบริการสาธารณะ หรือการเดินทาง เป็นต้น ระบบการให้คะแนนเครดิตทางสังคมมีจุดเริ่มต้นที่ประเทศจีน (Pieke, 2022) และกำลังได้รับความนิยมจากทั่วโลก เนื่องจากถูกมองว่าเป็นวิธีในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้นในสังคมได้

อย่างไรก็ตามยังมีข้อกังวลหลายประการเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นจากการให้คะแนนเครดิตทางสังคม ดังนี้ (Liu, 2010)

ข้อกังวลด้านความเป็นส่วนตัว: ระบบการให้คะแนนเครดิตทางสังคมรวบรวมข้อมูลจำนวนมากเกี่ยวกับบุคคล รวมถึงประวัติทางการเงิน กิจกรรมบนโลกออนไลน์ และการเชื่อมต่อทางสังคม ข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้เพื่อติดตามและทำโปรไฟล์บุคคล ซึ่งการเก็บ รวบรวม และใช้ข้อมูลเหล่านั้น อาจเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวได้

ข้อกังวลด้านการเลือกปฏิบัติ: ระบบการให้คะแนนเครดิตทางสังคม ทำให้ผู้คนเห็นถึงประวัติย้อนหลังที่แสดงออกมาในลักษณะของคะแนน ดังนั้น จึงมีความกังวลว่าคะแนนเหล่านั้นอาจนำมาซึ่งการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม

คนบางกลุ่มได้ เช่น ผู้ยากจน ผู้มีประวัติอาชญากรรม หรือผู้ที่มีความเห็นต่างทางการเมือง สิ่งนี้อาจนำไปสู่สังคมที่ผู้คนถูกปฏิเสธการให้โอกาสและการเข้าถึงทรัพยากรโดยพิจารณาจากคะแนนเครดิตทางสังคมของพวกเขา

ข้อกังวลด้านการบิดเบือนในการนำไปใช้งาน: ระบบการให้คะแนนเครดิตทางสังคมสามารถใช้เพื่อบิดเบือนพฤติกรรมของผู้คนได้ ตัวอย่างเช่น รัฐบาลใช้รางวัลและการลงโทษเพื่อโน้มน้าวการกระทำของผู้คน ดังนั้น จึงอาจนำระบบดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางการเมืองได้ เช่น การปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมือง การให้รางวัลกับกลุ่มคนที่เป็พื้นฐานคะแนนของตน เป็นต้น

ข้อกังวลด้านขาดความโปร่งใส: อัลกอริทึมที่ใช้ในการคำนวณคะแนนเครดิตทางสังคมมักจะโปร่งใสและเข้าใจยาก ทำให้เป็นเรื่องยากสำหรับบุคคลที่จะทราบวิธีปรับปรุงคะแนนของตน และยังทำให้เกิดข้อกังวลเกี่ยวกับความยุติธรรมและความถูกต้องของระบบอีกด้วย

การให้คะแนนเครดิตทางสังคมเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและเป็นที่ยกเถียงกัน แม้ว่าระบบจะมีประโยชน์บางประการ แต่ก็มีข้อกังวลร้ายแรงหลายประการเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้น การจัดทำวิจัยฉบับนี้เพื่อศึกษาตัวอย่างของประเทศจีนที่มีการจัดทำระบบที่ครอบคลุมและก้าวหน้ามากที่สุด (Sithigh & Siems, 2019) ทั้งทางข้อเท็จจริงและทางข้อกฎหมาย ตลอดจนข้อจำกัดสำหรับประเทศไทย หากต้องการนำระบบดังกล่าวมาใช้งาน (Deloitte, 2021) สำหรับการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทยนั้น การนำระบบมาใช้เฉพาะในส่วนกำหนดพฤติกรรมที่ดี โดยมุ่งใช้การให้รางวัลกับบุคคลที่มีคะแนนเครดิตทางสังคมที่ดี โดยไม่นำกลไกการลงโทษหรือการบังคับมาใช้ กรณีนี้จึงอยู่บนพื้นฐานในเรื่องความยินยอมและความสมัครใจเป็นหลัก และการนำระบบมาใช้้อย่างครอบคลุมหลายภาคส่วน ซึ่งกรณีหลังจะต้องมีการจัดทำนโยบายที่ชัดเจน มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง จัดทำกฎหมายและการพัฒนาระบบ เพื่อให้เกิดแนวทางและความชัดเจนตามกฎหมายของประเทศไทย จึงได้มีการศึกษาวิจัย “มาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม” นี้ขึ้น เพื่อพัฒนาระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียในการใช้ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม กรณีการนำมาใช้ในประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) อันประกอบด้วย การค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมาใช้ในการประกอบการวิจัย อาทิ หนังสือ บทความ รายงานการการศึกษาจากสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการเรียบเรียงวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) ตามประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นสมมติฐานในการวิจัยทั้งกรณีการจัดทำคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศจีน และกรณีศึกษาของประเทศไทย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ รายงานวิจัย ตำรา เอกสาร รายงานการวิจัยการประชุมและสัมมนา วิทยานิพนธ์และบทความ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้มาวิเคราะห์ร่วมกัน แล้วนำเสนอเป็นความเรียง (Descriptive) เพื่อให้ได้คำตอบเชิงเปรียบเทียบที่เป็นข้อค้นพบของงานวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม มีผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า การให้คะแนนเครดิตเพื่อจัดประเภทกลุ่มลูกค้าหรือจัดประเภทกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทางธุรกิจ ส่วนหนึ่งเนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลของลูกค้าสามารถทำได้ในปริมาณที่มากขึ้น และหลากหลายมากขึ้น และอีกส่วนหนึ่งเนื่องจากเทคโนโลยีด้านเทคนิคการคำนวณ ตลอดจนการทำยาบพฤติกรรมผู้บริโภคได้รับการพัฒนามากขึ้น ทำให้ระบบการให้คะแนนเครดิตมีความถูกต้อง แม่นยำ สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ก่อให้เกิดการแข่งขันและการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและมีนัยสำคัญ

ในการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมที่ควรคำนึงถึงมากที่สุด คือ ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ โดยตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 25 ระบุว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับ

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี” นอกจากนี้ ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ยังมีมาตราที่กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพบางอย่างไว้อย่างชัดเจนด้วย อาทิ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ หรือ เสรีภาพในการประกอบอาชีพ

โดยที่ “สิทธิ” เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในอันที่จะกระทำการหรือละเว้นกระทำการได้ และ “เสรีภาพ” คือเสรีหรือสภาพของบุคคลที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของบุคคลอื่น หรือปราศจากการหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่บุคคลนั้นไม่ถูกบังคับให้ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำหรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่คุณคนนั้นประสงค์ที่จะกระทำ ดังนั้น เสรีภาพ คือ อำนาจของบุคคลที่จะเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา เมื่อนำมาพิจารณาเข้ากับรูปแบบคะแนนเครดิตทางสังคมของประเทศจีน ซึ่งมีการกำหนดพฤติกรรมบางอย่างให้มีผลต่อคะแนนเครดิตทั้งที่ไม่ใช่การกระทำที่มีกฎหมายห้ามโดยชัดแจ้ง เช่น กิจกรรมบนโซเชียลมีเดีย จะถูกพิจารณาจากความถี่ของการโพสต์ ประเภทของเนื้อหาที่แชร์ และจำนวนผู้ติดตาม หรือ กิจกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น ความถี่ในการกลับไปเยี่ยมครอบครัว

คะแนนเครดิตคือ ตัวเลขสามหลักที่เป็นการวิเคราะห์ทางสถิติที่ดำเนินการโดยบริษัทเครดิตบูโร สถาบันการเงิน หรือผู้ให้กู้เพื่อกำหนดความน่าเชื่อถือของบุคคลหรือของธุรกิจขนาดเล็ก ผู้ให้กู้มักใช้การให้คะแนนเครดิตเพื่อช่วยในการตัดสินใจว่า จะอนุมัติหรือปฏิเสธการให้เครดิต ซึ่งคะแนนเครดิตมีผลต่อผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ผู้ให้กู้นำเสนอกับผู้กู้ เช่น อัตราดอกเบี้ยการจำนอง การให้สินเชื่อรถยนต์ การอนุมัติบัตรเครดิต หรือการให้สินเชื่อส่วนบุคคล เป็นต้น รูปแบบคะแนนเครดิตที่ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ก็คือคะแนนเครดิตในรูปแบบของ FICO (The Fair Isaac Corporation) ซึ่งเป็นรูปแบบการให้คะแนนเครดิตที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรมการเงินมากกว่าร้อยละ 90 ของผู้ประกอบการ โดยคะแนนเครดิต FICO เป็นตัวเลขระหว่าง 300 ถึง 850 โดย 850 เป็นคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ คะแนนเครดิตสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก เช่น FICO Small Business Scoring Service (SBSS) มีตั้งแต่ 0 ถึง 300 คะแนน โดยคะแนนเครดิตขึ้นอยู่กับประวัติเครดิตที่ได้รับการวิเคราะห์จากข้อมูลของแต่ละบุคคล เช่น บัญชีธนาคาร จำนวนระดับหนี้ทั้งหมด ประวัติการชำระคืนหนี้ และปัจจัยอื่นๆ ผู้ให้กู้ใช้คะแนนเครดิตเพื่อประเมินความคุ้มค่าเครดิตของคุณหรือความเป็นไปได้ที่คุณจะชำระคืนเงินกู้ในเวลาที่เหมาะสม

ในระยะแรกของการจัดทำเครดิต มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอบริการทางการเงินแก่ประชาชน ภาคธุรกิจและบริษัทขนาดใหญ่ แนวคิดเบื้องหลังการให้คะแนนเครดิต ก็คือ ทฤษฎีเทคนิคทางสถิติในการวิเคราะห์จำแนก (the statistical technique of discriminant analysis) คิดค้นโดยนายโรนัลด์ เอ ฟิชเชอร์ ในปี ค.ศ. 1936 (Ronald. A. Fisher) ภายใต้ทฤษฎีดังกล่าว การวิเคราะห์จำแนกเป็นเทคนิคในการจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่างๆ ของประชากรผ่านคุณลักษณะทางสถิติที่ตรวจวัดได้ เมื่อลักษณะทั่วไปของสมาชิกในกลุ่มสามารถสังเกตร่วมกันได้ และในปี ค.ศ. 1941 นาย Durand ได้ยอมรับว่า เทคนิคในการจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่างๆ

ของประชากรผ่านคุณลักษณะทางสถิติ สามารถนำมาใช้ในการจำแนกแยกแยะเพื่อการปล่อยสินเชื่อที่ดีและการปล่อยสินเชื่อที่ไม่ดีได้ กล่าวคือผู้ให้กู้สามารถพิจารณาคะแนนเครดิตของผู้กู้เงินเพื่อช่วยตัดสินใจว่าจะอนุมัติหรือปฏิเสธการให้กู้เงิน เนื่องจากคะแนนเครดิตสะท้อนต่อความสามารถในชำระเงินของผู้กู้เงินได้ ยิ่งไปกว่านั้น คะแนนเครดิตยังนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินอื่นๆ เช่น การจำนองอสังหาริมทรัพย์ สินเชื่อรถยนต์บัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคล เป็นต้น

2. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียในการใช้ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาระบบคะแนนเครดิตทางสังคมของประเทศจีนที่กำลังจะกลายเป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมพฤติกรรมของพลเมืองและผู้ประกอบการธุรกิจ เนื่องจากรัฐบาลจีนต้องการปรับปรุงเศรษฐกิจให้ทันสมัยและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับโลก จึงนำโครงการคะแนนเครดิตทางสังคมมาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในบริบททางพฤติกรรมของประชาชน การแข่งขันทางการค้า และเทคโนโลยี ดังนั้น ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมจึงได้รับการออกแบบมาเพื่อจัดการกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประการ อาทิ การทุจริตและการฉ้อโกง ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจากการทำธุรกิจ ตลอดจนการสร้างค่านาเชื่อถือและความไว้วางใจให้มากขึ้นระหว่างส่วนต่างๆ ของสังคม ตลอดจนการปรับปรุงคุณภาพโดยรวมของสินค้าและบริการในประเทศจีน อย่างไรก็ตาม กลไกที่สำคัญของระบบคะแนนเครดิตทางสังคมของประเทศจีนนั้น ดำเนินการผ่าน 3 กลไกหลัก กล่าวคือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการเงิน และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เนื่องจากระบบดังกล่าวต้องอาศัยข้อมูลจำนวนมากทั้งในด้านการติดตามและประเมินพฤติกรรมของบุคคลและธุรกิจ จากนั้นจึงใช้ 2) กลไกของการจัดทำบัญชีดำและบัญชีแดง เพื่อแบ่งกลุ่มบุคคลตามคะแนนเครดิตสำหรับธุรกิจและบุคคลเพื่อกำหนดระดับค่านาเชื่อถือและกำหนดการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายเฉพาะรายไป และในท้ายที่สุด 3) กลไกการลงโทษ การบังคับ และการให้รางวัล จึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมมีความสัมพันธ์และมีความสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชนหรือการประกอบธุรกิจอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ การจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมพึ่งพาระบบเทคโนโลยีเพื่อการประมวลผลอัตโนมัติเป็นอย่างมาก โดยที่ไม่มีการแทรกแซงการทำงานหรือการพิจารณาและตัดสินใจโดยมนุษย์เลย จึงอาจเป็นการพัฒนาระบบคะแนนเครดิตทางสังคมที่มีความเสี่ยงด้านจริยธรรมที่มากขึ้น เนื่องจากประเมินความประพฤติภายใต้เกณฑ์ที่ตายตัว ไม่ใช่คุณธรรมจริยธรรม หรือความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่มีต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งมาประเมิน ก็อาจมีผลเป็นการลดทอนความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีระหว่างกันในทางสังคมลงได้ สำหรับประเทศไทยนั้น มีการใช้ข้อมูลเครดิตและคะแนนเครดิตในวัตถุประสงค์เฉพาะบางอย่าง เช่น การให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน ค่านาเชื่อถือขององค์กรและค่านาเชื่อถือของตราสารหนี้ รวมถึงค่านาเชื่อถือของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด

ยอม ซึ่งทั้งสามกรณีเป็นการให้คะแนนเครดิตในเชิงพาณิชย์ และมีขอบเขตจำกัดเฉพาะข้อมูลเครดิตที่เกี่ยวข้องโดยตรง ในขณะที่ข้อมูลเครดิตและคะแนนเครดิตทางสังคมก็มีการใช้อยู่บ้าง เช่น การจัดทำโปรไฟล์เพื่อการเข้ามหาวิทยาลัยที่ดี การลดหย่อนโทษตามความประพฤติของนักโทษ เป็นต้น แต่ข้อมูลเครดิตและคะแนนเครดิตทางสังคมในรูปแบบดังกล่าวแตกต่างจากระบบคะแนนเครดิตทางสังคมของประเทศจีน

หากประเทศไทยจะมีระบบในการจัดทำจัดการประเมินพฤติกรรม เพื่อนำมาใช้ในลักษณะของการพิจารณาให้รางวัล จูงใจ หรือการลงโทษ เช่น กรณีการให้ทุนการศึกษาโดยพิจารณาผลการเรียนที่มามีจะต้องอยู่ในระดับดีมาก กรณีการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยจากการพิจารณาแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) กรณีนักโทษขอรับการพิจารณาลดโทษหรือภัยโทษ เป็นต้น กรณีข้างต้นเป็นเพียงกรณีตัวอย่างที่ปรากฏในประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งยังมีอีกหลายกรณีที่มีการกำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ทั้งในทางกฎหมายก็ดี หรือในทางปฏิบัติก็ดี ที่อาศัยการพิจารณาพฤติกรรมก่อนที่จะมีการอนุญาตให้รางวัล ให้สิ่งจูงใจ หรือการลงโทษ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ภายใต้บริบทของประเทศ ประชาชนมีความคุ้นชินกับระบบที่มีการให้สิ่งจูงใจ รางวัล หรือการลงโทษ จากการประเมินพฤติกรรมอยู่แล้วในระดับหนึ่ง หากแต่เมื่อเทียบกับระบบคะแนนเครดิตทางสังคมตามรูปแบบของประเทศจีนนั้น ยังคงแตกต่างและห่างไกลกันมาก ทั้งในมุมของการรวบรวมข้อมูล การบูรณาการข้อมูล การใช้ข้อมูล ตลอดจนวัฒนธรรมและค่านิยม

3. ศึกษาหาแนวทางมาตรการทางกฎหมายในการจัดหาระบบคะแนนเครดิตทางสังคม กรณีการนำมาใช้ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า หากประเทศไทยจะนำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมของประเทศจีนมาปรับใช้ ต้องนำมาใช้อย่างคำนึงถึงสภาพสังคมไทยและสอดคล้องกับกฎหมายด้วย ดังจะกล่าวถึงตามลำดับ ดังนี้

- ประเด็นทางนโยบาย ด้วยลักษณะเบื้องต้นของระบบคะแนนเครดิตทางสังคมดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การจัดหาระบบนี้ต้องมีผู้เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมเป็นจำนวนมากและมีผลกระทบเป็นวงกว้างในหลายภาคส่วน เช่น ในภาครัฐเองจะต้องใช้การแบ่งปันข้อมูลจากหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี หรือหน่วยงานควบคุมการเดินทาง เป็นต้น หรือในภาคเอกชนก็ต้องมีการจัดทำข้อมูลและส่งต่อข้อมูลแก่ภาครัฐ ซึ่งจะต้องใช้บริษัทหรือหน่วยงานภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ครอบคลุมหลายมิติ จึงจะทำให้ระบบคะแนนเครดิตนี้ถูกนำมาใช้ได้แพร่หลาย

ดังนั้น สาระสำคัญในก่อให้เกิดระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทย จะต้องมีการกำหนดนโยบายระดับประเทศเสียก่อน กล่าวคือ ในประเทศไทยจะต้องมีกรอบนโยบายที่ชัดเจน และต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมของประเทศไทยเป็นหลัก และต้องจัดตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานเพื่อการวางแผนและบริหารโครงการนี้ขึ้นใหม่ เนื่องจากระบบคะแนนเครดิตทางสังคมเป็นระบบที่เกิดขึ้นใหม่และมีขอบเขตกว้าง หน่วยงานของรัฐหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่มีอยู่เดิมอาจไม่เหมาะสม และไม่สามารถกำหนดนโยบายหรือกรอบการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทต่างๆ ได้ทั้งหมด การจัดตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ประกอบด้วยตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐที่

หลากหลายเพื่อร่วมกันพิจารณาผลดีและผลกระทบอย่างครอบคลุมมากขึ้น ทั้งในด้านการรวบรวมข้อมูล การจัดทำคะแนนเครดิต และการให้สิ่งจูงใจ รางวัล หรือบทลงโทษ จะทำให้การจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมเหมาะสมและใช้ได้จริง เช่นเดียวกับลักษณะของประเทศจีนที่มีหน่วยงานวางแผนเศรษฐกิจแห่งประเทศจีน (China's economic planner) คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ (the National Development and Reform Commission หรือ NDRC) ธนาคารประชาชนจีน (the People's Bank of China หรือ PBOC) และองค์กรตุลาการ เข้าร่วมกันในการจัดการและบริหารข้อมูล

- ประเด็นทางกฎหมาย การจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมตามรูปแบบของประเทศจีน อาศัยและพึ่งพากฎ 3 ประการด้วยกัน ได้แก่ กลไกที่ 1 การรวบรวมและแบ่งปันข้อมูล (Data gathering and sharing) อย่างเป็นระบบจากหน่วยงานรัฐบาลกลาง หน่วยงานรัฐบาลระดับภูมิภาค และหน่วยงานรัฐบาลระดับเทศบาล และยังรวบรวมจากผู้ประกอบการเอกชน กลไกที่ 2 การจัดทำบัญชีดำและบัญชีแดง (Curation of blacklists and red lists) เพื่อรวบรวมรายชื่อและความประพฤติของบุคคล และ กลไกที่ 3 การลงโทษ การบังคับ และการให้รางวัล (Punishments, sanctions and rewards) โดยเฉพาะการปรับใช้กลไกที่ 3 เกี่ยวมาตรการลงโทษ การบังคับ และการให้รางวัล โดยสามารถกำหนดวิถีชีวิตของประชาชนได้ตามระดับคะแนนเครดิตทางสังคม เช่น ความสามารถในการเข้าใช้ระบบขนส่งสาธารณะ การกำหนดงานในอนาคต การเข้าศึกษาในโรงเรียนหรือมหาลัย โดยกำหนดให้ขึ้นอยู่กับคะแนนเครดิตทางสังคมเป็นหลัก ผลที่ตามมาก็คือคะแนนเครดิตทางสังคมจะกลายเป็นฐานในการกำหนดสถานะทางสังคมของบุคคล และอาจเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และความเป็นส่วนตัวของบุคคล รวมไปถึงคะแนนเครดิตที่ต่างกันอาจทำให้ประชาชนถูกเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกัน

ประเทศไทยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มุ่งคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค รวมถึงความเป็นส่วนตัวของบุคคล ดังนั้นการนำคะแนนเครดิตทางสังคมตามรูปแบบของประเทศจีนจึงมีประเด็น ดังต่อไปนี้

- ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ “สิทธิ” เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในอันที่จะกระทำการหรือละเว้นกระทำการได้ และ “เสรีภาพ” คือเสรีหรือสภาพของบุคคลที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของบุคคลอื่นหรือปราศจากการหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่บุคคลนั้นไม่ถูกบังคับให้ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำ หรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่ยุคนั้นประสงค์ที่จะกระทำ ดังนั้น เสรีภาพ คือ อำนาจของบุคคลที่จะเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา

เมื่อนำมาพิจารณาเข้ากับรูปแบบคะแนนเครดิตทางสังคมของประเทศจีน ซึ่งมีการกำหนดพฤติกรรมบางอย่างให้มีผลต่อคะแนนเครดิตทั้งที่ไม่ใช่การกระทำที่มีกฎหมายห้ามโดยชัดแจ้ง เช่น กิจกรรมบนโซเชียลมีเดียจะถูกพิจารณาจากความถี่ของการโพสต์ ประเภทของเนื้อหาที่แชร์ และจำนวนผู้ติดตาม หรือ กิจกรรมเกี่ยวกับ

ความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น ความถี่ในการกลับไปเยี่ยมครอบครัว ล้วนมีผลต่อคะแนนเครดิตทางสังคมด้วย ซึ่งในประเด็นนี้อาจจำแนกการวิเคราะห์ได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

1) กรณีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเครดิต

กำหนดให้พฤติกรรมบางอย่างเป็นคะแนนบวก หรือพฤติกรรมที่ดี พิจารณาได้ว่าเป็นการสร้างแรงจูงใจให้บุคคลประสงค์จะกระทำการเหล่านั้น เพื่อประโยชน์ของตน จึงถือว่าการที่บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีเป็นการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลนั่นเอง เพราะหากบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติก็ไม่มีผลเสียหรืออยู่ในสภาพบังคับที่จะต้องกระทำ

กำหนดให้พฤติกรรมบางอย่างเป็นคะแนนลบ หรือพฤติกรรมที่ไม่ดี พิจารณาได้ว่าเป็นการบังคับหรือกำหนดให้บุคคลต้องอยู่ในสภาพที่ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำ ตัวอย่างเช่น การไปเยี่ยมครอบครัวที่มีความถี่ต่ำจะมีผลให้คะแนนเครดิตเป็นลบ ย่อมเป็นการบังคับโดยสภาพให้ต้องใช้เวลา และ/หรือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการกลับไปเยี่ยมครอบครัว ในขณะที่บุคคลนั้นอาจมีความจำเป็นหรือเหตุผลส่วนตัวที่ไม่อาจปฏิบัติได้ ซึ่งโดยสภาพการกำหนดพฤติกรรมที่เป็นคะแนนลบจึงเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทางอ้อมประการหนึ่ง

2) กรณีการให้ผลประโยชน์หรือบทลงโทษตามคะแนนเครดิต

การให้ประโยชน์แก่บุคคลเพิ่มเติม เช่น การให้ได้รับความสะดวกในการติดต่อราชการ หรือการให้สิทธิลดหย่อนทางภาษี หรือการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น ไม่เป็นมาตรการที่ขัดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เนื่องจากบุคคลยังสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพตามปกติได้ เพียงแต่อาจไม่ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น

กรณีการบังคับและลงโทษแก่บุคคล เช่น การห้ามเดินทาง การห้ามประกอบอาชีพเป็นราชการ เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลอย่างชัดเจน

ประการสำคัญคือ ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทย ในประเด็นทางเทคโนโลยี การจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจำนวนมากของบุคคล ทั้งรูปแบบบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ในบริบทที่ครอบคลุมหลายมิติ ซึ่งการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมมีความจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต หรืออัลกอริทึมในการประมวลผลข้อมูลดังกล่าว เพื่อให้การประเมินคะแนนเครดิตทางสังคมได้ละเอียด สะท้อนความเป็นจริง และมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และในปัจจุบัน ก็มี การนำระบบอัลกอริทึมมาใช้กับระบบคะแนนเครดิตหลายกรณีแล้ว ไม่ว่าจะเป็นกรณีธนาคารประเมินความน่าเชื่อถือของผู้ยื่นคำขอสินเชื่อ หรือการใช้อัลกอริทึมเพื่อตรวจสอบเรซูเม่สำหรับการสมัครงาน เป็นต้น หากแต่นำมาใช้กับเรื่องใดนั้น จะขึ้นกับหลายปัจจัยในการจัดทำระบบคะแนนเครดิต นักวิชาการหลายท่าน เห็นว่าระบบการทำงานของระบบอัลกอริทึมเป็น “กล่องดำ” (Black box) อันเนื่องจากระบบการทำงานที่ซับซ้อนและเข้าใจได้ยากที่มีเพียงนักพัฒนาซอฟต์แวร์เท่านั้นที่เข้าใจตรรกะเบื้องหลังการทำงานของระบบอัลกอริทึม อีกทั้ง ในการเข้าถึงข้อมูลระบบอัลกอริทึมอาจมีข้อจำกัด เนื่องจากเป็นข้อมูลทางเทคโนโลยีอันเป็นกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สินทาง

ปัญญาของบริษัทผู้พัฒนา ซึ่งมักจะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายว่าด้วยความลับทางการค้า ป้องกันไม่ให้คู่แข่งเรียนรู้วิธีการสร้างและดำเนินการเลียนแบบได้ ดังนั้น การนำระบบอัลกอริทึมมาใช้งานในโครงการคะแนนเครดิตทางสังคมอาจจะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดถึงความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสของข้อมูล

อีกประเด็นหนึ่งก็คือประเด็นเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของระบบอัลกอริทึม เนื่องจากระบบอัลกอริทึมรองรับการใช้งานและประมวลผลข้อมูลในระบบคะแนนเครดิตทางสังคมจำนวนมาก จึงมีการเชื่อมโยงกับระบบของหน่วยงานอื่น ๆ จำนวนมาก และด้วยระบบที่มีการเชื่อมต่อที่หลากหลาย ย่อมมีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เช่น การประมวลผลข้อมูลผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อน การโจรกรรมข้อมูลระหว่างการโอนถ่ายข้อมูล ระบบการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ที่อาจมีข้อผิดพลาดในการตรวจจับมัลแวร์ เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อนำอัลกอริทึมไปใช้กับการวิเคราะห์และประมวลผลพฤติกรรมของผู้คนด้วยระบบอัตโนมัติเต็มรูปแบบแล้ว อาจนำไปสู่สถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานกำกับดูแลระบบคะแนนข้อมูลเครดิตต้องพิจารณาถึงปัญหาเหล่านี้ เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและหาวิธีการรองรับเมื่อเกิดปัญหาของระบบเทคโนโลยี เพื่อไม่ให้เกิดความไม่มั่นคงปลอดภัยของข้อมูล ตลอดจนความไม่ยุติธรรมในการประเมินความน่าเชื่อถือทางคะแนนเครดิตทางสังคม และในท้ายที่สุด อาจมีผลเสียแก่เจ้าของข้อมูลคะแนนทางเครดิตทางสังคม

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม สรุปการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม ประเด็นที่สำคัญในการศึกษาวิจัยมุ่งเน้นในเรื่องของสิทธิ ซึ่งเป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในอันที่จะกระทำการหรือละเว้นกระทำการได้ และ เสรีภาพ คือเสรีหรือสภาพของบุคคลที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของบุคคลอื่น หรือปราศจากการหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่บุคคลนั้นไม่ถูกบังคับให้ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำ หรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งทีบุคคลนั้นประสงค์ที่จะกระทำ ดังนั้น เสรีภาพ คือ อำนาจของบุคคลที่จะเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา คะแนนเครดิตทางสังคม (Social Credit Scoring) มีที่มาทางแนวความคิดจากระบบคะแนนเครดิต (Credit Scoring/Rating) ซึ่งระบบคะแนนเครดิตเป็นระบบที่ใช้ในการประเมินความน่าเชื่อถือในการชำระหนี้ของบุคคลหรือองค์กรเป็นหลัก ขณะที่โครงการคะแนนเครดิตทางสังคมเป็นระบบที่ใช้ในการประเมินความน่าเชื่อถือของบุคคลหรือองค์กรในด้านต่างๆ นอกเหนือจากการชำระหนี้ เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม ความซื่อสัตย์สุจริต พฤติกรรมการบริโภค เป็นต้น

2. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียในการใช้ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม สรุปได้ว่า ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดของรัฐบาลจีนที่ต้องการสร้างสังคมที่มีคุณภาพ โดยเชื่อว่าการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดีและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีและลดพฤติกรรมที่ไม่ดีของพลเมืองจีน คะแนนเครดิตทางสังคมเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในบริบททางพฤติกรรมของประชาชน การแข่งขันทางการค้าและเทคโนโลยี ดังนั้น ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมจึงได้รับการออกแบบมาเพื่อจัดการกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประการ อาทิ การทุจริตและการฉ้อโกง ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจากการทำธุรกิจ ตลอดจนการสร้างค่านิยมและความไว้วางใจให้มากขึ้นระหว่างส่วนต่างๆ ของสังคม ตลอดจนการปรับปรุงคุณภาพโดยรวมของสินค้าและบริการในประเทศจีน สำหรับประเทศไทยมีการจัดเก็บข้อมูลเครดิตโดยบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (National Credit Bureau Co.,Ltd. หรือ NCB) ซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ให้ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเพื่อจัดเก็บข้อมูลเครดิตได้แต่เพียงแห่งเดียว ซึ่งข้อมูลประวัติการชำระหนี้ที่จัดเก็บนั้น ได้แก่ ข้อมูลการชำระหนี้ตรงเวลาและครบถ้วน การตรวจสอบยอดคงเหลือของหนี้ การผิดนัดชำระหนี้ การก่อหนี้เกินตัว หรือไม่ เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ข้อมูลเครดิตเป็นข้อมูลที่แสดงสะท้อนถึงพฤติกรรมและวินัยทางการเงินของเจ้าของข้อมูล เนื่องจากแสดงถึงความตั้งใจในการชำระหนี้และความน่าเชื่อถือของเจ้าของข้อมูล สถาบันการเงินจึงใช้ประโยชน์จากรายงานข้อมูลเครดิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ ดังนั้น ผู้ที่มีประวัติการชำระหนี้ดี ย่อมมีโอกาสได้รับสินเชื่อในอัตราที่เหมาะสม เนื่องจากสถาบันการเงินมองว่าผู้ที่มีประวัติการชำระหนี้ดีมีแนวโน้มที่จะชำระหนี้คืนได้ครบถ้วนและตรงเวลา ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อให้กับสถาบันการเงินส่วนกรณีระบบคะแนนเครดิตทางสังคม นั้น ประเทศไทยได้มีการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมดังเช่นประเทศจีนที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลจากหลากหลายแหล่งที่มา และนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดทำคะแนนเครดิตอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาพิจารณาเพื่อการให้รางวัลสิ่งจูงใจหรือการลงโทษ โดยตรง

3. แนวทางมาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม กรณีการนำมาใช้ในประเทศไทย มีปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทย ในประเด็นทางนโยบาย ทางกฎหมาย และอื่น ๆ หากการจัดทำระบบนี้ต้องมีผู้เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมเป็นจำนวนมากและมีผลกระทบเป็นวงกว้างในหลายภาคส่วน เช่น ในภาครัฐเองจะต้องใช้การแบ่งปันข้อมูลจากหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี หรือหน่วยงานควบคุมการเดินทาง เป็นต้น หรือในภาคเอกชนก็จะต้องมีการจัดทำข้อมูลและส่งต่อข้อมูลแก่ภาครัฐ ซึ่งจะต้องใช้บริษัทหรือหน่วยงานภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ครอบคลุมหลายมิติ จึงจะทำให้ระบบคะแนนเครดิตนี้ถูกนำมาใช้ได้แพร่หลาย สำคัญในก่อให้เกิดระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศ

ไทย จะต้องมีการกำหนดนโยบายระดับประเทศเสียก่อน กล่าวคือ ในประเทศไทยจะต้องมีกรอบนโยบายที่ชัดเจน และต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมของประเทศไทยเป็นหลัก และต้องจัดตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานเพื่อการวางแผนและบริหารโครงการนี้ขึ้นใหม่ เนื่องจากระบบคะแนนเครดิตทางสังคมเป็นระบบที่เกิดขึ้นใหม่และมีขอบเขตกว้าง หน่วยงานของรัฐหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่มีอยู่เดิมอาจไม่เหมาะสม และไม่สามารถกำหนดนโยบายหรือกรอบการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทต่างๆ ได้ทั้งหมด การจัดตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ประกอบด้วยตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐที่หลากหลายเพื่อร่วมกันพิจารณาผลดีและผลกระทบอย่างครอบคลุมมากขึ้น ทั้งในด้านการรวบรวมข้อมูล การจัดทำคะแนนเครดิต และการให้สิ่งจูงใจ รางวัล หรือบทลงโทษ จะทำให้การจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมเหมาะสมและใช้ได้จริง เช่นเดียวกับลักษณะของประเทศจีนที่มีหน่วยงานวางแผนเศรษฐกิจแห่งประเทศจีน (China's economic planner) คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ (the National Development and Reform Commission หรือ NDRC) ธนาคารประชาชนจีน (the People's Bank of China หรือ PBOC) และองค์กรตุลาการ เข้าร่วมกันในการจัดการและบริหารข้อมูล

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคมในประเทศไทย ในประเด็นทางกฎหมาย ประเทศไทยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มุ่งคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค รวมถึงความเป็นส่วนตัวของบุคคล ดังนั้น การนำคะแนนเครดิตทางสังคมตามรูปแบบของประเทศจีนจึงมีประเด็น มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ กรณีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเครดิต กำหนดให้พฤติกรรมบางอย่างเป็นคะแนนบวก หรือพฤติกรรมที่ดี พิจารณาได้ว่าเป็นการสร้างแรงจูงใจให้บุคคลประสงค์จะกระทำการเหล่านั้น เพื่อประโยชน์ของตน จึงถือว่าการที่บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีเป็นการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลนั่นเอง เพราะหากบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติก็ไม่มีผลเสียหรืออยู่ในสภาพบังคับที่จะต้องกระทำ โดยกำหนดให้พฤติกรรมบางอย่างเป็นคะแนนลบ หรือพฤติกรรมที่ไม่ดี พิจารณาได้ว่าเป็นการบังคับหรือกำหนดให้บุคคลต้องอยู่ในสภาพที่ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำ ตัวอย่างเช่น การไปเยี่ยมครอบครัวที่มีความถี่ต่ำจะมีผลให้คะแนนเครดิตเป็นลบ ย่อมเป็นการบังคับโดยสภาพให้ต้องใช้เวลา และ/หรือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการกลับไปเยี่ยมครอบครัว ในขณะที่บุคคลนั้นอาจมีความจำเป็นหรือเหตุผลส่วนตัวที่ไม่อาจปฏิบัติได้ ซึ่งโดยสภาพการกำหนดพฤติกรรมที่เป็นคะแนนลบจึงเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทางอ้อมประการหนึ่ง

กรณีการให้ผลประโยชน์หรือบทลงโทษตามคะแนนเครดิต การให้ประโยชน์แก่บุคคลเพิ่มเติม เช่น การให้ได้รับความสะดวกในการติดต่อราชการ หรือการให้สิทธิลดหย่อนทางภาษี หรือการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น

ไม่เป็นมาตรการที่ขัดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เนื่องจากบุคคลยังสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพตามปกติได้ เพียงแต่อาจไม่ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น กรณีการบังคับและลงโทษแก่บุคคล เช่น การห้ามเดินทาง การห้ามประกอบอาชีพเป็นราชการ เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลอย่างชัดเจน

อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อหลักความเสมอภาค การกำหนดหลักเกณฑ์ความประพฤติที่ตื้นเขิน จะต้องกำหนดให้เป็นธรรมต่อบุคคล และไม่ใช้ความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง มาเป็นเกณฑ์ กรณีการบังคับและลงโทษแก่บุคคล นั้น หากการบังคับและลงโทษตามคะแนนเครดิตทางสังคม เป็นไปเพื่อลดทอนจากสิ่งที่บุคคลควรได้รับเป็นพื้นฐาน อาจจะกระทบต่อหลักความเท่าเทียมกันของบุคคลได้

2 มาตรการทางกฎหมายในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม ส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคลผลกระทบต่อหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ระบบคะแนนเครดิตของแต่ละบุคคลนั้น มีการติดตามและตรวจสอบพฤติกรรมของบุคคลด้วยวิธีการต่างๆ อาทิ การแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือการยื่นขอรับข้อมูลจากหน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลนั้นโดยตรง เพื่อใช้ประวัติทางการเงิน ประวัติการชำระคืนเงินกู้ ประวัติการใช้บัตรเครดิต ประวัติอาชญากรรม หรือการใช้กล้องวงจรปิดตรวจสอบความประพฤติแบบเรียลไทม์ และพฤติกรรมการขับรถบนท้องถนน เป็นต้น และด้วยลักษณะหรือกลไกของระบบคะแนนเครดิตทางสังคม ข้อมูลต่าง ๆ จะต้องถูกเปิดเผยให้แก่หน่วยงานของรัฐ หรือภาคเอกชนที่มีส่วนร่วมในระบบคะแนนเครดิตนี้ด้วย เพื่อให้ครอบคลุมในหลายบริบทด้วยกัน ซึ่งอาจนำมาสู่การละเมิดในความเป็นส่วนตัวของบุคคลได้

การจัดทำระบบคะแนนเครดิตสังคมซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวจะต้องมีการตรากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ และระบบคะแนนเครดิตทางสังคมต้องมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ทางสาธารณะด้วย โดยประโยชน์สาธารณะเป็นประโยชน์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม ทั้งในด้านความมั่นคงทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ หรือความปลอดภัย โดยไม่จำเป็นว่าประโยชน์สาธารณะต้องให้ทุกคนในสังคมได้รับทุกคน เพียงแต่ต้องตรงกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคมในประเทศไทย ภายใต้กลไกของระบบคะแนนเครดิตทางสังคมเพื่อให้ระบบดังกล่าวสามารถใช้ได้จริง จำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบคะแนนเครดิตทางสังคมที่มีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ โดยส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐทุกระดับ องค์กรฝ่ายปกครอง องค์กรตุลาการ และสื่อมวลชนมีส่วนร่วม โดยจะต้องรวบรวม และจัดเก็บข้อมูลของบุคคล ธรรมดาและนิติบุคคลจากแหล่งต่างๆ ในวงกว้าง ทั้งข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองดูแลของทางราชการและข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองดูแลของภาคเอกชน

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ กำหนดใช้บังคับแก่การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร หรือกรณีผู้ควบคุม

ข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่นอกประเทศไทย โดยไม่จำกัดเฉพาะเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นสัญชาติไทย หรือหากเป็นการเฝ้าติดตามพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวก็ตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้ด้วย การเก็บ รวบรวม ใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหวจะมีความเข้มงวดในการคุ้มครองสูงกว่าข้อมูลประเภทอื่น และจากการศึกษารูปแบบข้อมูลคะแนนเครดิตในประเทศจีน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหวอยู่หลายประเภท เช่น ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลชีวภาพ เป็นต้น

หากเปรียบเทียบการจัดทำระบบคะแนนเครดิตดังเช่นประเทศจีน ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ นั้น ไม่สามารถทำได้ เว้นแต่มีการกำหนดเป็นกรณียกเว้นไว้โดยเฉพาะ หรือได้รับความยินยอมอย่างชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูล พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มุ่งเน้นคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานภาครัฐ โดยกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมต่อหน่วยงานรัฐอื่นหรือผู้อื่น จะกระทำมิได้ โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูล อนึ่ง ภายใต้กฎหมายดังกล่าว มีข้อยกเว้นหลายประการที่ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล ซึ่งข้อยกเว้นประการหนึ่งที่สมควรนำมาพิจารณาและปรับใช้กับการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม ก็คือ กรณีการใช้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น กรณีจึงอาจพิจารณาได้ว่า การรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำคะแนนเครดิตทางสังคมในหน่วยงานรัฐ สามารถจะเปิดเผยไปยังหน่วยงานรัฐอื่นหรือผู้อื่นได้ หากนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของระบบคะแนนเครดิตทางสังคม เพราะถือว่าเป็นวัตถุประสงค์เดียวกับที่หน่วยงานรัฐจัดให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น แม้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะกำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลอยู่หลายประการ เช่น การแจ้งสิทธิแก่เจ้าของข้อมูล การจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของรัฐให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เพียงแต่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 มีมาตรฐานและครอบคลุมในหลายบริบท ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเก็บรักษาข้อมูล การกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมข้อมูล การประมวลผลและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น ดังนั้น ในกรณีที่มีการจัดทำคะแนนเครดิตทางสังคมขึ้น หลักเกณฑ์การดำเนินงานที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการเพื่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 น่าจะเหมาะสม สอดคล้อง และมีมาตรฐานสูงกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม มาใช้เฉพาะในส่วนการให้รางวัล จากการศึกษา ระบบคะแนนเครดิตทางสังคมสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและกฎหมายของประเทศไทย

ได้ ในลักษณะของการกำหนดพฤติกรรมที่ดีและการให้รางวัลกับบุคคลที่มีคะแนนเครดิตทางสังคมที่ดี ไม่นำกลไกของการให้บทลงโทษหรือการบังคับมาใช้

ข้อเสนอแนะในการนำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม มาใช้อย่างครอบคลุมหลายภาคส่วน การพัฒนาระบบคะแนนเครดิตทางสังคมอันเป็นโครงการใหม่ที่มีผลกระทบกับเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีนัยยะสำคัญ กระทั่งโครงสร้างพื้นฐานในทางเศรษฐกิจและสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดทำกรอบนโยบายเพื่อกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ที่สำคัญของระบบในระดับประเทศ รวมถึงพิจารณาจัดตั้งคณะทำงานหรือหน่วยงานขึ้นเพื่อการพัฒนาและระบบคะแนนเครดิตทางสังคม ให้ประกอบด้วยหน่วยงานรัฐที่หลากหลาย และให้หน่วยงานเอกชนเข้าร่วมหรือมีเวทีเพื่อการร่วมพิจารณา วิเคราะห์ และพัฒนาระบบ จึงจะทำให้ระบบคะแนนเครดิตครอบคลุมได้หลายมิติ และต้องมีการเผยแพร่คะแนนเครดิตทางสังคม พร้อมกับสร้างกลไกการให้รางวัลร่วมกันอย่างบูรณาการหลายหน่วยงาน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการสร้างความน่าเชื่อถือและเข้าร่วมใช้งาน ดังนั้น เพื่อดำเนินการดังกล่าวให้บรรลุผล ควรจัดทำนโยบายที่ชัดเจน การแก้ไข เปลี่ยนแปลง และจัดทำกฎหมาย ตลอดจนพัฒนาระบบข้อมูลเครดิตทางสังคม (กรณีการจัดเก็บข้อมูล การแก้ไขข้อมูลคะแนนเครดิต การนำระบบอัลกอริทึมในการจัดทำระบบคะแนนเครดิตทางสังคม การรักษาความมั่นคงปลอดภัย)

เอกสารอ้างอิง

ธนาคารกรุงเทพ. (2565). *TTRS วัดเรตติ้ง SME ไทย เพื่อเข้าถึงแหล่งเงิน นวัตกรรม และเทคโนโลยี*. Retrieved on December 20, 2022 from: <https://www.bangkokbanksme.com/en/ttrs-technologyratingsystem-sme>.

Ares Management Corporation. (2020). *Alternative Credit – The Road Less Traveled*. Spring.

Deloitte. (2021). *China drafts the Personal Information Protection Law (PIPL), a General introduction, and impact analysis*. Making an Impact that Matters, May 2021. Retrieved from: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/risk/deloitte-cn-ra-personal-information-protection-law-brochure-en-210706.pdf>

GPFI. (2018). Use of Alternative Data to Enhance Credit Reporting to Enable Access to Digital Financial Services by Individuals and SMEs operating in the Informal Economy. *Guidance Note Prepared by International Committee on Credit Reporting (ICCR)* June 28, 201

Liu, C. (2010). *A Tale of Two Social Credit Systems: The Succeeded and Failed: Adoption of Machine Learning in Sociotechnical Infrastructures*. Oxford Handbook of the Sociology of Machine Learning.

- Pieke, F.N. (2022). *CPC Futures the New Era of Socialism with Chinese Characteristics*. Singapore: National University of Singapore Press.
- Síthigh, D.M., & Siems, M. (2019). *The Chinese Social Credit System: A Model for Other Countries*. Department of Law: European University Institute.

